

Yazar(lar) / Author(s)

Doktora Öğrencisi, Alper Musa Sağlık
Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Kayseri-
Türkiye
e-posta: saglik.alpermusa@gmail.com.
(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

Makale Bilgileri/Article Information

Tür-Type: Araştırma makalesi-Research article
Geliş tarihi-Date of submission: 22. 01. 2024
Kabul tarihi-Date of acceptance: 14. 08. 2024
Yayın tarihi-Date of publication: 30. 11. 2024

Hakemlik-Review

Hakem sayısı-Reviewers: İki Dış Hakem-Two
External
Değerlendirme-Review: Çift Taraflı Kör
Hakemlik-Double-blind

Etik/Ethics

Etik beyan- Ethical statement: Bu çalışmanın
hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.
Benzerlik taraması- Plagiarism checks
Yapıldı-İntihal.net-Yes-İntihal.net
Etik bildirim- Complaints
ictimaiyatdergi@gmail.com

Çıkar çatışması-Conflict of interest

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
The Author(s) declare(s) that there is no
conflict of interest

Finansman-Grant Support

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek
alınmamıştır.
No funds, grants, or other support was
received.

Lisans- License

CC BY-NC 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>

Atıf- Citation (APA)

Sağlık, A. M. (2024). Uluslararası şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının incelenmesi. *İçtimaiyat*, 8(2), ss. 402-416. DOI:
<https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1423918>

Uluslararası Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi

Öz

Gelecek kuşaklara daha yaşanabilir bir dünya bırakmak için yapılan faaliyetler anlamını taşıyan sürdürülebilirlik günümüzün oldukça önemli konularından biridir. Kurumların bu amaç doğrultusunda yapmış oldukları faaliyetleri belirli zaman aralıklarıyla topluma bildirme aracı olan sürdürülebilirlik raporları ise özellikle uluslararası şirketler tarafından toplumla iletişime geçme aracı olarak sıkça kullanılmaktadır. Ülkemizde de şirketler benzer gayelerle bu raporları toplumla paylaşımlarına rağmen sürdürülebilirlik raporları belli standartlara oturmamıştır. Buradan hareketle yapılan araştırmanın amaçlarını uluslararası şirketlerin yayımladığı sürdürülebilirlik raporlarında hangi konulara daha ağırlıklı olarak yer verdiğini, hangi perspektiflerden ilgili kavramı değerlendirdiklerini ve raporlamada nasıl bir yol izlediklerini gözler önüne sererek ülkemizde yayımlanan sürdürülebilirlik raporlarında standartlaşmaya yardımcı olmak oluşturmaktadır. Böylelikle ülkemizdeki yerel ya da daha küçük ölçekli firmaların uluslararası şirketlerin raporlarındaki noktalardan esinlenerek kendi raporlarını geliştirmelerini aracılık etmek hedeflenmektedir. Bu kapsamda yapılan araştırma nitel bir çalışma olup, veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Maxqda 2020 programı yardımıyla yapılan analizler sonucunda sürdürülebilirlik konusu sosyal, ekonomik ve çevresel kategoriler üzerinden değerlendirilmiş en sonunda da bütüncül bir şekilde ilgili bulgulara yer verilmiştir. Bu bağlamda kurumların sosyal boyutta en fazla eğitim-öğretime, ekonomik boyutta kurumsal yönetime çevresel boyutta ise çevresel uyum konularına ağırlık verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik Raporları, Çevresel Uyum, Doğa, Çevreci Gelişim.

Examination of Sustainability Reports of International Companies

Abstract

Sustainability, which means the activities carried out to leave a more livable world for future generations, is one of the most important issues of today. Sustainability reports, which are a means of informing the society about the activities that institutions have done for this purpose at certain time intervals, are often used December as a means of communicating with the society, especially by international companies. Although companies share these reports with the society for similar purposes in our country, sustainability reports have not met certain standards. Based on this, the objectives of the research are to help standardize the sustainability reports published in our country by showing which issues are more predominantly included in the sustainability reports published by international companies, from which perspectives they evaluate the relevant concept and how they follow a path in reporting. Thus, it is aimed to mediate local or smaller-scale companies in our country to develop their own reports inspired by the points in the reports of international companies. The research conducted in this context is a qualitative study and the data were analyzed by content analysis method. As a result of the analyses conducted with the help of the Maxqda 2020 program, the topic of sustainability was evaluated on the basis of social, economic and environmental categories, and finally, relevant findings were included in a holistic manner. In this context, it has been seen that institutions give the most importance to education and training in the social dimension, corporate governance in the economic dimension, and environmental compliance issues in the environmental dimension.

Keywords: Sustainability, Sustainability Reports, Environmental Compliance, Nature, Environmentalist Development.

1. Giriş

Günümüzde artan teknolojik ve endüstriyel gelişmeler topluma birçok yarar sağlamıştır. Ancak bu yararların yanında çevreye verilen zararlar da görmezden gelinemeyecek seviyededir. Özellikle son dönemlerde doğaya verilen zararın toplumsal yaşamı etkiler hale gelmesi sürdürülebilirlik kavramını gündeme getirmektedir. İnsanın çevre ile barışık bir şekilde gelişme göstermesini anlatan bu kavram, (Bozdoğan, 2010: 1012) temel olarak var olan kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılarak, gelecek nesillere aktarılması ve bu mantık çerçevesinde gelişim göstererek doğa ile uyumlu bir kalkınmanın ortaya getirilmesini anlatmaktadır (Küçüköğlü, 2019: 47).

Ağırlıklı olarak 20. Yüzyılda artan çevre bilinci ve çevre sorunlarına yönelik iş birliği yapma fikri ile kurumlar tarafından önemsenmeye başlayan kurumsal sürdürülebilirlik, 1970'li yıllarda yayımlanan "Büyümenin Sınırları" raporu ile iyice ön plana çıkmaya başlamıştır (Sümer, 2007: 280). Kavramın ön plana çıkmaya başlamasıyla birlikte pek çok araştırmacı konuyu irdelemeye başlamıştır.

Bu kapsamda (Wang, vd., 2023) tarafından yapılan çalışmada sürdürülebilirliğin turizm ile olan ilişkisi irdelenerek sürdürülebilirlik faaliyetlerinin turizmin devamlılığı açısından oldukça önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Arunkumar ve Muthulakshmi (2022) ise dünya nüfusunun giderek arttığını yapılan faaliyetlerin gelecek nesilleri sıkıntıya sokma eğiliminde olduğunu dolayısıyla sürdürülebilirlik faaliyetlerinin bu olumsuzluğu gidermek için önemli faaliyetler olduğunu belirtmiştir. Hedstrom, (2018: 3) ise çalışmasında artan insan nüfusu doğrultusunda planlama yapmayarak üretim yapmanın süreci etkilediğini dolayısıyla mevcut süreçlerin sürdürülebilir olmadığını bu kapsamda da gelişimin insanla barışık ilerlemediğini ifade etmiştir. Turhan, Özen ve Albayrak, (2018) yaptığı çalışmada sürdürülebilirlik faaliyetlerine kurumsal perspektiften bakarak sürdürülebilirlik faaliyetlerini stratejik önemine vurgu yaparak ilgili kavramın performans ölçümü açısından da önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Bello, vd. (2022), yaptığı çalışmada sürdürülebilirlik faaliyetlerinin kurumun mali güç kazanması için önemli olduğu, sürdürülebilirliğinde mali güç ile yapılabileceği belirtilerek iki kavram arasındaki döngüye işaret edilmiştir. Kuşat (2012) ise araştırmasında kurumun içine yönelerek iç dinamiklerin neler olduğunu ve iç dinamikleri harekete geçirmek için nasıl kullanılması gerektiğini irdelemiştir. Kurum çalışanlarının motivasyonunu artırmak için de değerli bir alan olan sürdürülebilirlik kurumun iç hedeflerine ulaşma noktasında da bir aracı işlevi görerek kurumu daha istikrarlı bir hale getirmektedir. Ulaş (2020) tarafından yapılan çalışmada ise kurumsal sürdürülebilirlik ile sosyal medya ilişkisi incelenerek sürdürülebilirlik faaliyetlerinin hedef kitleye ulaşmak için sosyal mecraları yoğun biçimde kullandığı dolayısıyla sosyal medyada olumlu etkileşim toplamak içinde önemli bir faaliyet olduğu sonucuna varılmıştır. Şahin, Çankaya ve Karakaya (2018) ise yaptıkları çalışmada ülkemizde sürdürülebilirlik raporlarının kurumlar tarafından fazla yayınlanmadığı ve şirketlere bu kapsamda eğitimler vermenin gerekli olduğu sonucuna erişmiştir. Özerhan ve Sultanoğlu (2018) yaptıkları çalışmada kurumların raporlamada standardizasyon konusunda eksikliklerinin bulunduğunu ve paydaşlara bilgi aktarma hususunda yeterli olmadıkları sonucuna erişmişlerdir.

Bu bağlamda kurumların hedef kitleleri ile iletişime geçmede ve kuruluşun amaçlarına ulaşarak geleceğe emin adımlar ile ilerlemesinde adeta bir aracı rolü oynayan kurumsal sürdürülebilirlik şirketin devamlılığı için oldukça önemli bir yaklaşımdır. Buradan hareketle yapılan araştırmanın amacı kurumların yayımladığı sürdürülebilirlik raporlarında uluslararası şirketlerin hangi konulara daha ağırlıklı olarak yer verdiğini ve hangi perspektiflerden ilgili kavramı

değerlendirdiklerini ortaya koymak ve raporların standartlaşmasını sağlamak oluşturmaktadır. Bu sayede ülkemizdeki yerel ya da daha küçük ölçekli firmaların uluslararası şirketlerin raporlarındaki noktalardan esinlenerek kendi raporlarını geliştirmelerini aracılık etmek hedeflenmektedir.

2. Literatür

2.1. Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Üzerine

Sürdürülebilirlik son dönemlerin popüler konularından biridir. Dünya ticaretinin artmasıyla ve çevreyi hiçe sayarak faaliyet yürütmenin toplumun yaşam alanlarına olumsuz yansımasıyla gündeme gelmeye başlamıştır. (Tüyen, 2020: 92). Birçok anlam ifade ettiği için sınırları tam manası ile çizilmemiş bir kavram olarak gözüken sürdürülebilirlik (Yavuz, 2010), Latince tutmak anlamına gelen “tenere” kelimesinden türemiştir. İngilizcede ise sürdürülebilirliğe karşılık olarak “sustain” kelimesinden türeyen ve süreklilik, sürdürülebilirlik anlamlarına gelen “sustainability” kelimesi ilgili kavramı karşılamaktadır (Akt: Tufan ve Aydın, 2018: 399). Bu doğrultuda oluşmaya başlayan kavram kurumların gündemine 20. Yüzyılın sonlarında girmeye başlamış ve o günden bu zamana gelinceye dek önemini yitirmemiştir (Engin ve Akgöz, 2013: 87).

En yalın haliyle sürdürülebilirlik; gelecek nesillerin yaşamını sorunsuz bir şekilde devam ettirebilmesi için doğal kaynakların bilinçli bir şekilde kullanılarak doğaya ve topluma zarar vermemeyi anlatan bir kavramdır (Küçüköğlü, 2019: 48). Aşan (2021), ilgili kavramı ürün ve hizmet perspektifinden değerlendirerek bir ürün ya da hizmetin doğaya çeşitli yollarla verdiği zarar ne kadar az ise o kadar sürdürülebilir olarak değerlendirmiştir. Ning, vd., (2023) sürdürülebilirliği çevresel değerlendirmeler ile ilgili bir yaklaşım olarak değerlendirmişlerdir. Çelik, (2006: 20) sürdürülebilirliğin toplumlara göre farklı anlamlar taşıdığını belirterek bir toplumda ya da bölgede hangi şeyin eksikliği çekiliyorsa bunu korumak adına yapılan tüm faaliyetlere sürdürülebilirlik demenin mümkün olduğunu ifade etmiştir. Gomez, Sánchez ve Mata, (2023) ise doğanın ve yaşamın korunması için faaliyet geliştirmek olarak sürdürülebilirlik kavramını tanımlamışlardır. Dolayısıyla sürdürülebilirliği, mevcut kaynakların gelecekte de aynı şekilde kalmasına hizmet eden bir süreç olarak değerlendirmek mümkündür.

Geçmişte ağırlıklı olarak tarım, mimari ve ekonomi çerçevesinde şekillenen sürdürülebilirlik günümüzde topluma indirgenmiş olup hemen hemen her birey tarafından ifade edilir hale gelmiştir. Özellikle işletmelerin dikkatini çekmesi ile sosyal bilimler alanında da yoğunca ilgilenen bu süreç örgütler tarafından kurumsal sürdürülebilirlik adı altında ifade edilmektedir (Tufan ve Aydın, 2018: 400).

Temel olarak bir yönetim anlayışını ifade eden kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, kurumların her türlü riski hesaplayarak örgütü geleceğe güvenli bir biçimde taşımayı hedefleyen faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Kuşat, 2012: 239). Başka bir tanımda kurumsal sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk ile ilintili bir şekilde tanımlanarak, kurum amaçlarının sosyal ve çevresel sorumluluk anlayışı ile şekillendirilerek uygulanması olarak ifade edilmiştir. (Önce, Onay ve Yeşilçelebi, 2015: 235). Çalışkan (2012: 47) ise “günümüz kaynaklarının geleceği şekillendirmede etkili olacak bir biçimde kullanılması” olarak ilgili kavramı değerlendirmiştir. Musla ve Reshmi (2022: 2216) ise kurumsal sürdürülebilirliğin bir dizi sorundan dolayı ortaya çıktığını belirtmişler ve bu kapsamda kurumsal sürdürülebilirliği kaynakların verimli bir şekilde kullanılarak çevreye zarar vermeden faaliyet yürütmeye ilgili bir süreç olarak tanımlamışlardır. Yapılan tanımlamalardan hareketle kurumsal sürdürülebilirliği kurumların kendi geleceklerini

sosyal ve doğal çevreye bağlayarak bunlara zarar vermeden faaliyetlerini yürütmesi olarak tanımlamak mümkündür.

Özellikle artan doğa ve çevre bilinci ile birlikte kurumlara oldukça fayda sağlayan bir yönetim anlayışı olarak kurumsal sürdürülebilirlik, kurumlara pek çok açıdan faydalar sağlayabilmektedir. Bu kapsamda sürdürülebilirliğin kurumlara sağladığı faydaları şu şekilde sıralamak mümkündür (Tokgöz ve Önce, 2009: 268):

- Temiz üretim yöntemleri ile birlikte çeşitli masraf kalemlerini azaltarak kuruma maaliyet açısından tasarruf imkanı sunmaktadır.
- Kurumların daha az faiz oranlarıyla borçlanmasına aracı olarak sermaye kaynaklarına ulaşmada kurumu öne çıkarabilmektedir.
- Doğayı ve toplumu koruduğu için oluşan olumlu imaj ile birlikte güç odaklarına yön vermede etkinliği artırmaktadır.
- Nitelikli işgücünün kuruma çekilmesinde örgüte fayda sağlamaktadır.
- Kurumsal sürdürülebilirliğe olan bağlılık ile topluma değer katan bir imaja bürünmede kuruma yardımcı olmaktadır.
- Kurumsal sürdürülebilirlik bir bakıma etik ve sosyal sorumluluk faaliyetlerini de yerine getirmeyi kapsadığı için bu konuyla ilgili olan yatırımcıları da kuruma çekmede önemli bir rol oynamaktadır.

2.2. Sürdürülebilirliğin Tarihsel Serüveni

Sürdürülebilirlik düşüncesini tarihi açıdan incelediğimizde ilgili kavramı Antik dönemlerdeki çeşitli mitlere kadar götürmek mümkündür (Bozdoğan, 2010). Ancak ilgili düşüncenin modern anlamdaki ortaya çıkışı Carlowitz'in 1713'teki orman bilimleri hakkındaki kitabıyla olmuştur. Bu kitapta Carlowitz bir nevi sürdürülebilirliğe atıf yaparak orman ürünlerinin gelecekte bir ekmek kadar değerli olacağını ifade etmiş ve ilgili ürünlerin dikkatli bir şekilde kullanılması gerektiğini belirtmiştir (Akt: Gedik, 2020: 199). Akabinde farklı çalışmalarda da sürdürülebilirliğe dolaylı yollardan atıflar yapılarak ilgili konunun önemi belirtilmiş ve sürdürülebilirlik düşüncesinin temelleri atılmıştır.

Bu temellerden yola çıkarak oluşmaya başlayan sürdürülebilirlik tam manası ile Carson'un çevre ile ilgili kitabında oluşmaya başlamıştır. Carson'un kitabında çeşitli tarım ilaçlarının insan ve hayvan sağlığını olumsuz etkilediği dolayısıyla daha sürdürülebilir faaliyetlerde bulunmanın gerekliliği vurgulanmıştır (Öztürk, 2017: 3).

Bu kapsamda özellikle 1960'lı yıllarda çevreye verilen tahribatın farkına varılmaya başlanmış ve bu farkındalık 1970'lerde uluslararası boyutta ses getirmeye başlayarak ekolojik hareketlere dönmüştür. Bu hareketler neticesinde 1983 yılında Birleşmiş Milletler aracılığıyla Dünya Kalkınma ve Çevre Komisyonu kurulmuştur. Akabinde ise çevre sorunlarına çözüm üretmek adına çalışmalar yapılmaya başlanarak sürdürülebilir kalkınma terimi ortaya çıkmaya başlamıştır. İlk olarak 1987'deki Brundtland Raporunda kullanılan sürdürülebilirlik kavramı ilgili raporda doğanın gelecek nesillerin ihtiyaçlarına cevap verme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Güner, 2020). Daha sonra 1987'deki "Ortak Geleceğimiz" raporuyla iyiden iyiye bir amaç haline dönmüştür. 1992'ye gelindiğinde ise ilgili kavram "Gündem 21" ve "Rio de Janeiro'da Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Zirvesi" ile birlikte tekrar gündeme gelerek, gelecek nesillere sağlıklı bir dünya bırakmak için kilit bir ibare olarak konumlandırılmıştır (Akt: Oz Mehmet, 2008: 5). Bu faaliyetler doğrultusunda 1997'de "Rio +5 Zirvesi" ve "2002'de

Johannesburg Zirvesinde” “sürdürülebilirlik konusundaki ilkeler değerlendirilmiş ve bu ilkelerin nasıl uygulandığı tartışılmıştır. (Ozmehmet, 2008: 5). Günümüzde ise kurumlardan toplumdaki fertlere kadar çeşitli doğrultularda icra edilen ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmayı hedefleyen sürdürülebilirlik, gezegenimizin öz kaynakları için oldukça önemli bir yaklaşımdır.

1972	Stockholm Konferansı
1987	Ortak Geleceğimiz Raporu
1992	Rio Zirvesi
1996	Habitat II Zirvesi
1997	Rio+5 Zirvesi
2002	Johannesburg Zirvesi

Şekil 1: Sürdürülebilirlik Adına Atılmış Önemli Adımlar (Ozmehmet, 2008: 5)

2.3. Sürdürülebilirlik Raporu ve Kuruma Sağladığı Faydalar

Günümüzün önemli olgularından bir tanesi olan sürdürülebilirlik 1900'lü yılların başında faaliyet raporu adı altında şirketler tarafından değinilmeye başlanmıştır. Modern anlamda ise sürdürülebilirlik, 1990'lı yıllardan itibaren kurumlar tarafından yayımlanmaya başlanmıştır. Önceleri hedef kitle karşısında başarılı imaj yaratmak için yayımlanan sürdürülebilirlik raporları günümüzde şirketin kendi gelişimini takip etmek ve hedef kitleden bir nevi geri bildirim almak için yayınlanmaya başlanmıştır. Öyle ki günümüzdeki yatırımcılar şirkete yatırım yapmak için ilgili raporları değerlendirmektedirler (Borsa İstanbul, 2020: 51-52).

Bu bağlamda kurumlar için oldukça önemli olan sürdürülebilirlik raporları temel olarak ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç boyutta yayımlanmaktadır. Dolayısıyla raporları yayımlarken ve incelerken boyutları birbirinden bağımsız şekilde değerlendirmemek gerekmektedir. Ancak sürdürülebilirlik için en temel gereksinimin ekonomik boyut olduğu da unutulmamalıdır. Çünkü ekonomik olarak sürdürülebilir olmayan hiçbir faaliyetin varlığını devam ettirmesi mümkün değildir (Öğünç, 2021: 341). Bu bağlamda kurumlar için sürdürülebilirliğin günümüz rekabetçi pazar ortamında olmazsa olmaz bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Özellikle kurumlara pek çok açıdan fayda sağlayan sürdürülebilirlik raporları kurumların geleceğe emin adımlar ile gitmesi için oldukça önemlidir.

Bu kapsamda sürdürülebilirlik raporlarının kuruma sağladığı faydaları şu şekilde ifade etmek mümkündür (Borsa İstanbul, 2020: 38-39):

- Finansal kaynaklara ulaşım kolaylaşır.
- Kurumun marka değeri ve itibarı güç kazanır.
- Maaliyetlerde oluşan tasarruf aracılığıyla verimlilik artar.
- Alınan geri bildirimler vasatasıyla değişen koşullara daha rahat entegre olunur.

- Yeni iş olanakları yaratılır ve yeni pazarlara erişim kolaylaşır.
- Farklı gruplardan elde edilen geri bildirimler sayesinde inovasyon yapma ihtimali artar.
- Nitelikli işgücü elde etme konusunda kurum pazardaki rakiplerinin önüne geçer.
- Şirketin geleceğe daha emin adımlarla ulaşmasını sağlar.
- Yüksek kurumsal yönetim kalitesi, düşük sermaye maliyeti geniş finansman imkânı sunar.

2.4.Sürdürülebilirlik Raporlama Teorileri Üzerine

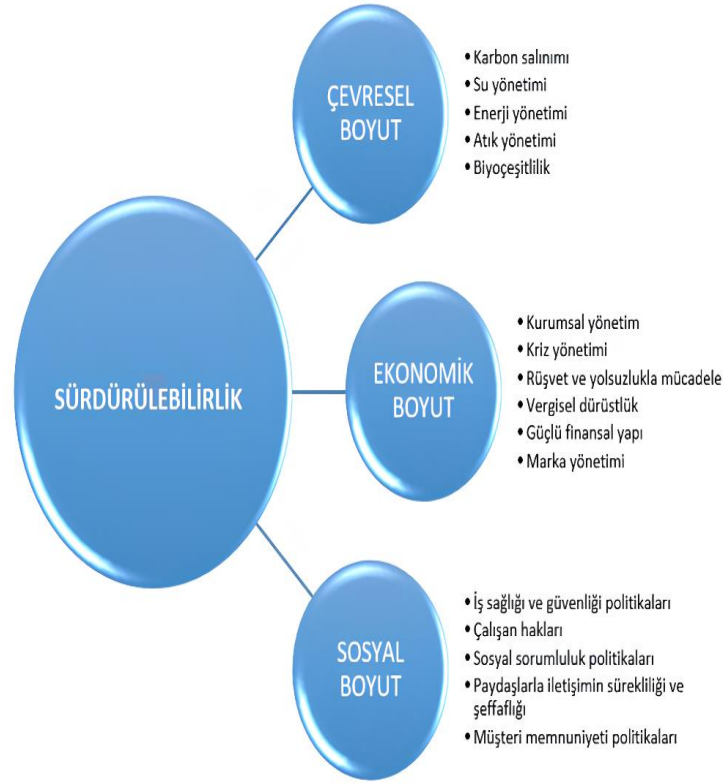
Günümüzde kurumlar birçok nedenden ötürü sürdürülebilirlik raporlarını kamuoyu ile paylaşmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde kurumların sürdürülebilirlik raporlarını paylaşmaya iten sebepler raporlama teorileri kapsamında irdelenecektir. Bu doğrultuda ilgili raporlama teorilerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Gümrah ve Tanç, 2018: 337):

- **Meşruiyet Teorisi:** Sürdürülebilirlik raporlama teorileri içerisinde en çok atıf yapılan bu teori de temel olarak ilgili raporların toplumsal beklentilere bir cevap olarak yayımlandığı ifade edilmektedir. Bir nevi bu raporlar aracılığıyla kurumlar topluma sizin beklentileriniz doğrultusunda faaliyet gösteriyoruz mesajı vermektedirler (Owen, 2008: 247).
- **Paydaş Teorisi:** Bu teoride paylaşılan sürdürülebilirlik raporları paydaşlara bir hesap verme aracı olarak kullanılmaktadır (Akt: Gümrah ve Tanç, 2018). Kısacası firma paydaşlarına rapor doğrultusunda kendini ifade ederek, bu şekilde uygulamalar yürüttüm demektedir.
- **Kurumsallaşma Teorisi:** Bu yaklaşım kısa vadede şirkete çeşitli maliyet kalemleri çıkarsa da uzun vadede yarar sağlayarak işletmenin performansını artırmaktadır. Bu teoriyi benimseyen kurumlar sürdürülebilirlik raporlarını toplum desteğini almak ve pazarda öne çıkmak adına yayımlamaktadırlar (Gençoğlu ve Aytacı, 2016: 64). Bir başka deyişle, ilgili raporla topluma mesaj verip meşruiyet kazanmaya çalışırlar. Bu kapsamda raporla kendini topluma ifade ederler.

3. Yöntem

Temel manada doğayla barışık bir gelişim gösterme ve mevcut kaynakların gelecek nesillere aktarılması anlamlarını taşıyan sürdürülebilirlik, neslimizin devamı için oldukça önemli bir alandır. Bu doğrultuda bireylere çeşitli görevler düştüğü kadar kurumlara da büyük vazifeler düşmektedir. Çünkü sürdürülebilir bir gelişim gösterilmezse gelecek süreç içerisinde şirketler faaliyet gösterecek alan bulamama tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardır. Buradan hareketle yapılan araştırmanın amaçlarını uluslararası şirketlerin yayımladığı sürdürülebilirlik raporlarında hangi konulara daha ağırlıklı olarak yer verdiğini, hangi perspektiflerden ilgili kavramı değerlendirdiklerini ve raporlamada nasıl bir yol izlediklerini gözler önüne sererek sürdürülebilirlik raporlarında standartlaşmaya yardımcı olmak oluşturmaktadır. Böylelikle sürdürülebilirlik raporu konusunda kavram karmaşası yaşayan küçük ölçekli şirketler bile sürdürülebilirlik raporu yayımlanmaya başlayabilecek ve bu yayımların sayısının artması ile sürdürülebilirlik toplumda daha önemsenen bir konu haline gelecektir. Çünkü yapılan değerlendirmelerde yerel ya da küçük ölçekli firmaların bu alanda bir kavram karmaşası içinde buldukları görülmüştür (Özerhan ve Sultanoğlu, 2018). Nitel yöntem kapsamında yürütülen çalışmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi metoduna başvurulmuştur. Nitel araştırmalar arasında en sık tercih edilen yöntemlerden bir tanesi olan içerik analizi, genellikle yazılı ve görsel verilerin çözümlenmesinde araştırmacılara aracılık etmektedir (Özdemir, 2010: 335). Çalışmada bu yöntemin seçilmesinin temel nedeni ise nitel araştırmalarda sık kullanılan bir yöntem olması ve literatürde benzer çalışmalarda da bu yöntemin tercih edilmiş olmasıdır

(Saygılı, Yargı ve Erginer, 2020). Bu kapsamda verilere içerik analizi yapılırken Onocak, Demir ve Köse'nin (2023: 374) Görsel 2'deki kategorileri ile Ekergil ve Göde'nin (2017: 866) çalışmasında kullandığı sürdürülebilirlik kategorilerinin kodlarından yararlanılmıştır. Bunlara ek olarak ise içerik analizi esnasında araştırmaya yeni kodlar da eklenmiştir.

Şekil 2: Sürdürülebilirliğin Boyutları (Onocak, Demir ve Köse, 2023: 374)

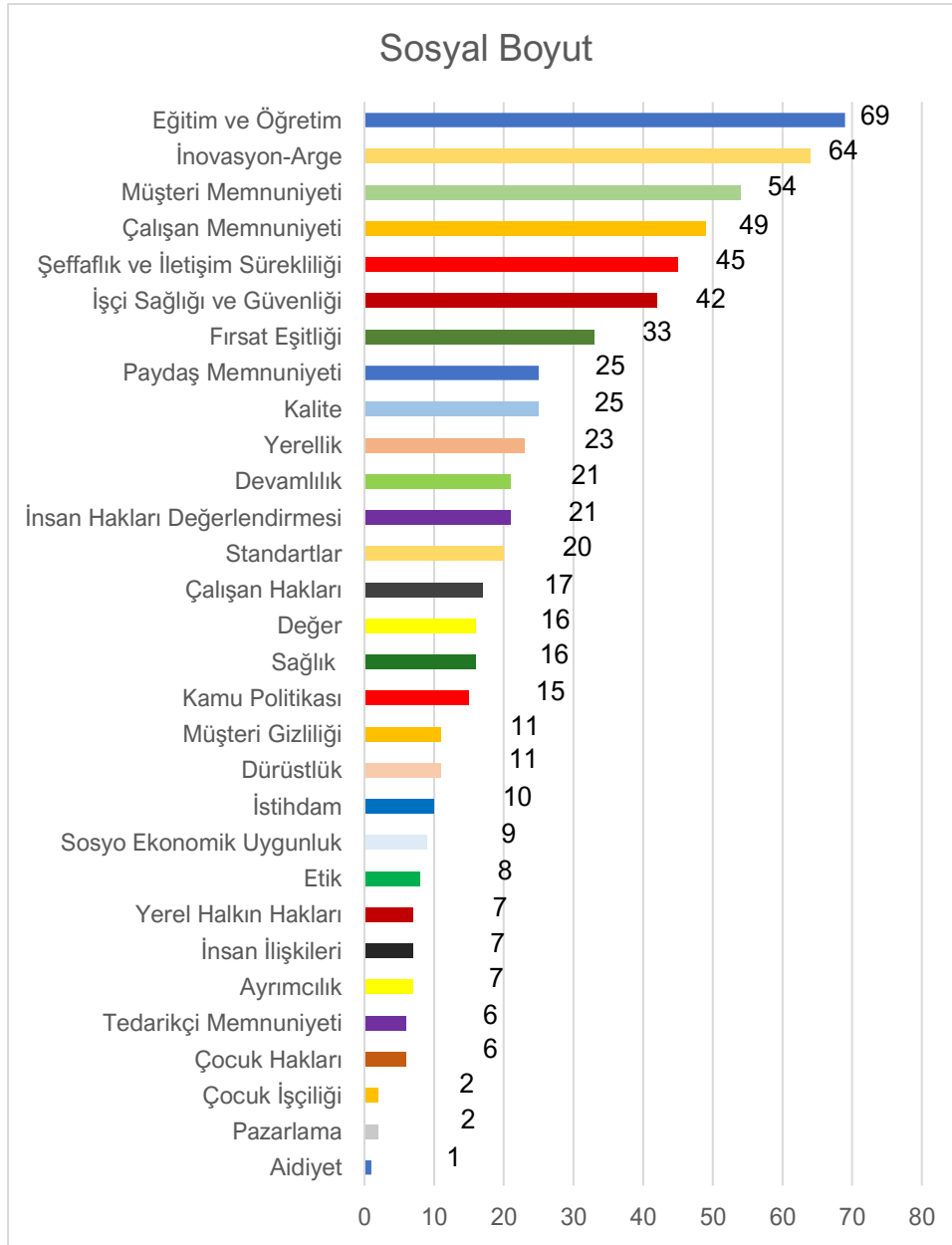
4. Bulgular

Araştırmada Ford Otosan, McDonald's ve Vodafone markalarının sürdürülebilirlik raporlarının analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu markaların seçilmesinin temel nedeni hepsinin marka değeri olarak çeşitli dönemlerde ya da kaynaklarda değerli gösterilmesi (Ford Otosan, 2018; Ntv, 2021) ile hemen hemen herkes tarafından bilinen ya da tercih edilen markalar olmalarıdır.

Tablo 1: Sürdürülebilirlik Raporlarına Dair Tanımlayıcı Bilgiler

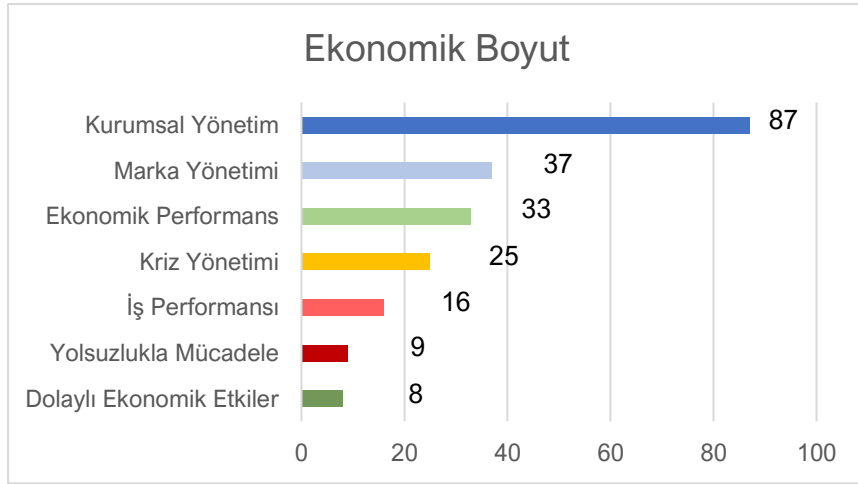
Kurum Adı	Rapor Adı	Rapor Yılı	Sayfa Sayısı	Kod Sayısı
Vodafone	Çevresel Sosyal ve Yönetişim Raporu	2022	70	306
Ford Otosan	Sürdürülebilirlik Raporu	2021	92	522
McDonalds	Sürdürülebilirlik Raporu	2017	67	398

Tablo 1'de kurumların yayımladığı raporların sayfa sayıları ile hangi isimle ilgili raporu yayımladığı görülmektedir. Bu kapsamda Ford Otosan ve McDonalds firmalarının raporlarını sürdürülebilirlik adı altında yayımlandığı Vodafone markasının ise "Çevresel Sosyal ve Yönetişim Raporu" ismiyle ilgili raporu yayımladığı görülmektedir. İçerik analizi esnasında en çok kodlama gerçekleştirilen firmalar sırasıyla Ford Otosan, McDonalds ve Vodafone şeklindedir. En çok kodlama yapılan firmanın Ford Otosan olmasında raporun sayfa sayısı ve diğer kurumlara oranla daha fazla yazılı metne yer vermesi etkili olmuştur.

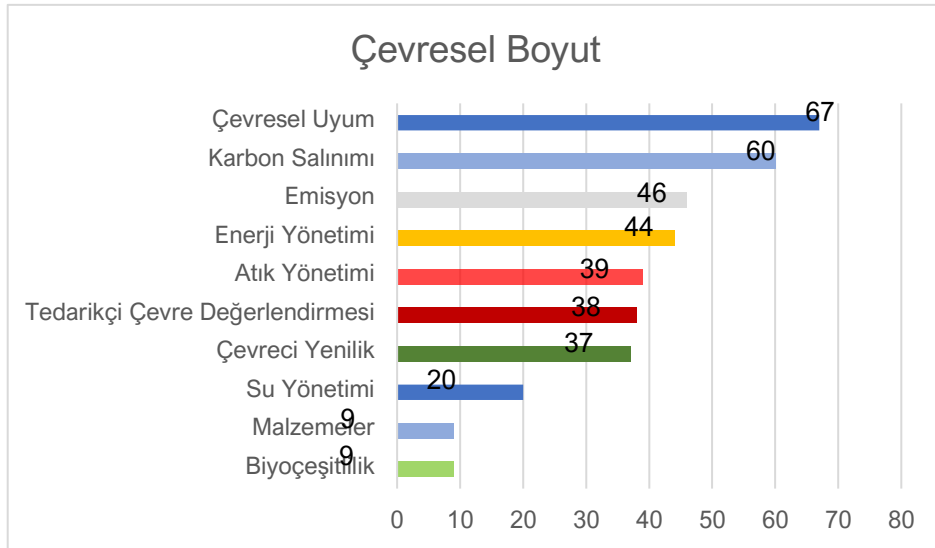
Grafik 1: Sürdürülebilirliğin Sosyal Boyutunda Değerlenen Noktalar

Sürdürülebilirliğin sosyal boyutu ile ilgili bulgular Grafik 1’de görülmektedir. Yapılan içerik analizi neticesinde sürdürülebilirliğin sosyal boyutunda kurumların en fazla eğitim-öğretim (69 defa) konusuna vurgu yaptıkları söylenilebilir. Bunu sırasıyla inovasyon-arage (64 defa), müşteri memnuniyeti (54 defa), çalışan memnuniyeti (49 defa), şeffaflık ve iletişim sürekliliği (45 defa), işçi sağlığı ve güvenliği (42 defa), fırsat eşitliği (33 defa) paydaş memnuniyeti ile kalite (25 defa), yerellik (23 defa), devamlılık ile insan hakları değerlendirmesi (21 defa), standartlar (20 defa), çalışan hakları (17 defa), değer ile sağlık (16 defa), kamu politikası (15 defa), müşteri gizliliği ile dürüstlük (11 defa), istihdam (10 defa), sosyal ekonomik uygunluk (9 defa), etik (8 defa), yerel halkın hakları, insan ilişkileri, ayrımcılık (7 defa), tedarikçi memnuniyeti ile çocuk hakları (6 defa), çocuk işçiliği ile pazarlama (2 defa) ve aidiyet (1 defa) takip etmiştir. Buradan hareketle sürdürülebilirliğin sosyal boyutunda eğitim-öğretim, inovasyon-arage, müşteri memnuniyeti ve çalışan memnuniyetinin kurumlar için oldukça önemli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

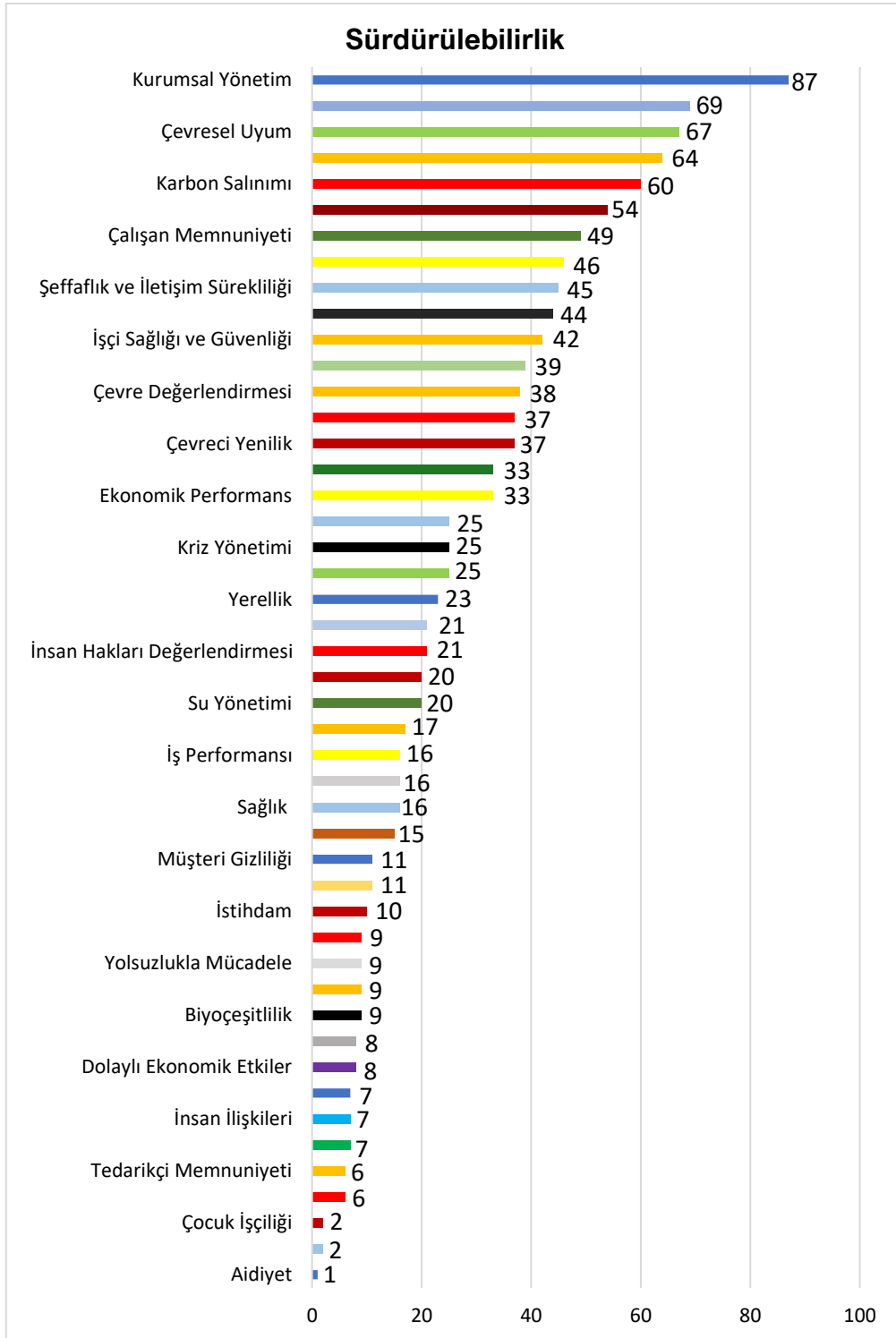
Grafik 2: Sürdürülebilirliğin Ekonomik Boyutunda Değinilen Noktalar

Grafik 2’de sürdürülebilirliğin ekonomik boyutuna dair bulgular yer almaktadır. Bu kapsamda ilgili boyutta en çok kurumsal yönetime (87 defa) vurgu yapılmıştır. Kurumsal yönetimi sırasıyla marka yönetimi (37 defa), ekonomik performans (33 defa), kriz yönetimi (25 defa), iş performansı (16 defa), yolsuzlukla mücadele (9 defa) ve dolaylı ekonomik etkiler (8 defa) takip etmiştir. Kurumsal yönetimin öne çıkmasındaki temel neden ise yapılan diğer kodlarında aslında kurumsal yönetim ile ilgili olmasıdır. Çünkü yapılan faaliyetlerin hemen hemen hepsi kurumsal yönetim etkisi altında icra edilmektedir. Bu bağlamda kurumsal yönetimin sürdürülebilirlik raporlarında olmazsa olmaz bir nokta olduğu gözle görünen bir gerçektir.

Grafik 3: Sürdürülebilirliğin Çevre Boyutunda Değinilen Noktalar

Grafik 3’te sürdürülebilirliğin çevresel boyutu ile ilgili elde edilen bulgular görülmektedir. Bu doğrultuda çevresel sürdürülebilirlik konusunda en çok vurgulanan noktanın çevresel uyum (67 defa) olduğu belirlenmiştir. Çevresel uyumdan sonra en fazla değinilen konular ise sırasıyla karbon salınımı (60 defa), emisyon (46 defa), enerji yönetimi (44 defa), atık yönetimi (39 defa), tedarikçi çevre değerlendirmesi (38 defa), çevreci yenilik (37 defa), su yönetimi (20 defa), malzemeler ve biyoçeşitlilik (9 defa) olmuştur.

Grafik 4: Sürdürülebilirlikte Değerlenen Noktalar

Grafik 4'te sürdürülebilirlik ile ilgili kodların tamamı boyutlar olmaksızın bir bütün halinde görülmektedir. Bu doğrultuda kurumların sürdürülebilirlik raporlarında en fazla öne çıkardığı konunun kurumsal yönetim (87 defa) olduğu keşfedilmiştir. Kurumsal yönetimi sırasıyla eğitim-öğretim (69 defa), çevresel uyum (67 defa) inovasyon-arge (64 defa), karbon salınımı (60 defa), müşteri memnuniyeti (54 defa), çalışan memnuniyeti (49 defa), emisyon (46 defa), şeffaflık ve iletişim sürekliliği (45 defa), enerji yönetimi (44 defa), işçi sağlığı ve güvenliği (42 defa), atık yönetimi (39 defa), tedarikçi çevre değerlendirmesi (38 defa), marka yönetimi ile çevrecilik (37

defa), fırsat eşitliği ile ekonomik performans (33 defa), kalite, kriz yönetimi, paydaş memnuniyeti (25 defa), yerellik (23 defa), devamlılık ile insan hakları değerlendirmesi (21 defa), standartlar ile su yönetimi (20 defa), çalışan hakları (17 defa), iş performansı, değer, sağlık (16 defa), kamu politikası (15 defa), müşteri gizliliği ile dürüstlük (11 defa), istihdam (10 defa), sosyo ekonomik uygunluk, yolsuzlukla mücadele, malzemeler, biyoçeşitlilik (9 defa), etik ile dolaylı ekonomik etkiler (8 defa), yerel halkın hakları, insan ilişkileri, ayrımcılık (7 defa), tedarikçi memnuniyeti ile çocuk hakları (6 defa), çocuk işçiliği ile pazarlama (2 defa), aidiyet (1 defa) takip etmiştir. Bu kapsamda kurumların sürdürülebilirlik raporlarında en fazla öne çıkardığı beş konunun kurumsal yönetim, eğitim-öğretim, çevresel uyum, inovasyon-arge ve karbon salınımı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda incelenen üç kurumun sürdürülebilirlik adına yaptığı faaliyetlerde şu şekildedir (Ford Otosan, 2022; Vodafone, 2023; Mcdonald's, 2018):

- İklimlendirme altyapılarını Yapay Zekâ Destekli Dijital Termal Yönetim Uygulaması ile yönlendiriyoruz. Bu uygulama ile ortam sıcaklığını takip ediyor aynı zamanda da sistemlerinin soğutma ihtiyaçlarını belirleyerek iklimlendirme ünitelerinin en verimli aralıkta çalışmasını sağlıyoruz. Böylelikle teknoloji merkezlerimizdeki Güç Kullanım Verimliliği (PUE) parametresini %10 iyileştirirken iklimlendirme altyapısında ortalama %30 enerji tasarrufu sağlayarak yılda 8 GWh'in üzerinde enerji tasarrufu sağlamış oluyoruz.
- Üretim sırasında oluşan atıkları dönüştürerek yeniden kullanımı sağlıyoruz. Bu doğrultuda da sıfır atık yaklaşımıyla döngüsel bir ekonomik modele geçişi hedefliyoruz.
- Esenyurt Teknoloji Merkezi'nde 3,2 milyon TL'lik yatırımla hayata geçirdiğimiz çatı tipi güneş enerjisi sistemi, 475 kWh kurulu güç ile Türkiye'de ve Vodafone Grubu ülkeleri arasında teknoloji merkezinde kurulan en büyük kapasiteli güneş enerjisi sistemi olma özelliği taşıyor. Bu sayede 2021/22 mali yılında 472,9 MWh enerji üreten sistem ile 306,5 ton CO2 e karbon salınımı engelliyoruz.
- Raporlama döneminde yeni açılan restoranlarımızın personel lavabolarında fotoselli bataryalar, eski restoranlarımızda ise akan su miktarını azaltacak aparatlar kullanmaya devam ettik. Raporlama dönemindeki tasarruf tedbirlerimiz sonucunda restoran başına düşen su tüketimimizde yıllar arasında yüzde iki ve yüzde dört arasında düşüşler sağladık. Gelecek dönemlerde benzer önlemler almaya devam edeceğiz.
- Ford Otosan olarak operasyonlarımızın biyoçeşitlilik üzerindeki etkilerini değerlendirmeye, etkilerin azaltılmasına ve türlerin korunmasına odaklanarak sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle iş birlikleri gerçekleştiriyoruz.
- 60 yılı aşan tecrübemiz, nitelikli ve yetkin çalışma arkadaşlarımızla Türkiye'nin lider ticari araç üreticisi olarak, geleceğin akıllı şehirlerinde, düşük emisyonlu akıllı ulaşım modellerinin geliştirilmesi, çevreci ürün ve hizmetlerin sağlanabilmesi için çalışmalarımıza, hız kesmeden devam ediyoruz.
- 2021 yılında veri analitiği, yapay zekâ ve yenilikçi yazılımlar ile çalışan deneyimini iyileştirmeler, çalışanların gelişimi için ihtiyaçları olacak eğitimler ve yöntemler üzerine çalışmalar sürdürmeye devam ettik.
- Ar-Ge anlayışımız; klasik sınırlara sıkışmaktan uzak, teknolojik dönüşümle birlikte gelişen geleneksel otomotiv ürün ve hizmetlerine ek olarak, yakıt optimizasyonu, CO₂ salımlarının azaltılması, bağlı ve otonom araçların geliştirilmesi, elektrikli araçların üretimi,

elektrifikasyon ve hafif araç teknolojilerinin geliştirilmesi gibi alanlarda kapsayıcılık misyonunu barındırmaktadır.

- Dijitalleşme ve inovasyonu iş süreçlerimizin önemli bir parçası haline getirerek, verimli ve akıllı üretim projelerine yatırım yapmaktayız.
- Eğitim McDonald's için en önem verilen unsurların başında gelmektedir. Her McDonald's çalışanı, işe başlamadan önce ve çalıştığı süre boyunca çeşitli eğitim programlarına katılır. Ekip üyeleri, McDonald's'taki iş yaşamlarına restoran oryantasyonu ile başlarlar. Bunu, yıldız sistemi adı verilen, bilgi ve performanstaki artışın kariyerde yükselme ile ödüllendirildiği eğitim sistemi izlemektedir.
- Herkesin nitelikli eğitime erişim hakkını desteklemeyi her daim odağımızda tutarak kurulduğu ilk günden bu yana Vehbi Koç Vakfı ile iş birliği içerisinde toplumsal fayda yaratma amacıyla projeler gerçekleştiriyoruz.
- İklim değişikliği ile mücadele, araç karbon ayak izi/yakıt tasarrufu, düşük karbonlu üretim, elektrikli araçlar ve alternatif yakıtlar, hava kalitesi çok yüksek öncelikli çevresel odaklarımız arasında yer almaktadır.
- Karbon Saydamlık Projesi (CDP) iklim ve su programlarına yanıt vermeye devam ediyoruz. Bunlara ek olarak 2021 yılı içerisinde İklimle Bağlantılı Finansal Beyanlar Görev Gücü'ne (TCFD) destek veren küresel şirketler arasında yer alıyoruz.
- Müşterilerimizin hayatlarını kolaylaştıran dijital çözümler gerçekleştiriyoruz.
- Satın almamızın %95'ini yerli tedarikçilerden temin ediyoruz.

5. Sonuç

Köklerini eskiye dayandırmanın mümkün olduğu sürdürülebilirlik kavramı genel anlamıyla kurumların çevre, doğal yaşam ve insanların hayatlarını tehlikeye atmadan gelişim göstererek gelecek nesillere yaşanabilir bir dünyanın bırakılmasına atıf yapan bir konu olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda çeşitli ulus üstü örgütler ve devletlerin destek vermesiyle son dönemlerde kurumlar tarafından daha fazla dikkate alınmaya başlanan sürdürülebilirlik, kurumların uzun vadede yaşamlarını sürdürebilmeleri ve paydaşları ile daha sıkı iletişim kurabilmeleri için bir aracı rolü oynamaktadır. Özellikle kurumların halkla ilişkiler ya da iletişim birimleri tarafından kamularla bir iletişim aracı vazifesiyle kullanılan sürdürülebilirlik raporları hedef kitlenin dikkatini çekmek ve insanlara sürdürülebilirliği benimsetmek için oldukça önemlidir (Akbayır, 2019).

Bu doğrultuda sürdürülebilirlik; pek çok kurum tarafından yapılmak istenmesine rağmen, özellikle küçük ölçekli ya da yerel firmalar tarafından tam manası ile yapılamamaktadır. Yapılamamasının sebebi ise kurumların raporda hangi noktalara değinmek gerektiği ve sürdürülebilirlik raporunu nasıl raporlaştıracağı konusunda bir kargaşa yaşamasıdır (Özerhan ve Sultanoğlu, 2018). Yapılan çalışma ilgili kargaşayı ortan kaldırmayı ve kurumsal sürdürülebilirlik raporlarında belli standartları yakalamayı amaçlayarak konu dahilinde uluslararası firmaların raporlarında hangi hususlara değindiğini ortaya koymuştur.

Yapılan analizler sonucunda firmaların sürdürülebilirlik raporlarında öncelikle rapor hakkında bilgi verdiği ve CEO ya da ilgili müdürlerin konu hakkındaki görüşlerine yer verdiği görülmüştür.

Akabinde yapılan faaliyetlere yer verilerek sürdürülebilirlik adına verilen taahhütlerden bahsedilmiştir. Son olarak raporlara konu ile ilgili ekler yer almaktadır.

Bunların haricinde yayımlanan raporlarda kurumların hangi konular üzerinde ağırlıklı olarak durduğu yapılan içerik analizi sonucunda ortaya konulmuştur. Bu kapsamda sürdürülebilirliğin sosyal boyutunda eğitim-öğretim, inovasyon-arge ve müşteri memnuniyetinin öne çıktığı görülmüştür. Ekonomik boyutunda kurumsal yönetim, marka yönetimi ve ekonomik performans konularının öne çıktığı görülmektedir. Çevre boyutunda ise çevresel uyum, karbon salınımı ve emisyon başlıklarının vurgulandığı belirlenmiştir. Konuya daha bütüncül bir perspektif ile bakıldığında ise sürdürülebilirlik hususunda en fazla öne çıkan konuların kurumsal yönetim, eğitim-öğretim ve çevresel uyum olduğu keşfedilmiştir. Buradan hareketle öncelikle şirketlerin kurumsal yönetim anlayışlarını belirleyen kişilerin sürdürülebilirlik alanında bilgi sahibi olması ya da bu konuda çeşitli eğitimler alması şirketlerin sürdürülebilir faaliyetlere yönelmesinde büyük bir önem teşkil etmektedir. Çünkü yapılan sürdürülebilirlik çalışmalarının kurumsal yönetim perspektifinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kurumsal yönetim hususunda söz sahibi olan kişilerin sürdürülebilirlik konusundan yeterince bilgili olmaması şirketlerin sürdürülebilirlik faaliyetlerini etkilemesi olasıdır. Küçük ya da yerel ölçekli işletmelerinde sürdürülebilirlik konusunda yöneticilerine eğitim vermesi sürdürülebilir faaliyetler göstermesinin önünü açacak dolayısıyla sürdürülebilirlik raporlarının yayımlanması etki edecektir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik raporlarının şirketler tarafından belirli periyotlarla yayımlanması da oldukça mühim bir konudur. Çünkü sürdürülebilirlik raporları ile ilgili yayımların sayısı arttıkça konu toplumun temeline yayılacaktır. Bu sayede de toplumlar sürdürülebilirliği gündemlerinin merkezine taşıyarak şirketleri sürdürülebilirlik faaliyetlerinde bulunmaları için teşvik edeceklerdir.

Bunların haricinde benzer çalışmaların bulguları ile araştırmamızın bulguları kıyaslandığında ise araştırma bazı noktalarda diğer çalışmalarla benzerlik gösterirken bazı noktalarda ise farklılık göstermektedir (Onocak, Demir ve Köse, 2023). Farklılık göstermesinin temel nedeni olarak ise farklı firmaların raporlarının incelenmiş olması ve farklı amaçlar dahilinde konuya yaklaşmış olması olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kurumlar tarafından niçin bu konuların raporlarda öne çıktığına yönelik bir çalışma yapılması ve toplum nezdinde sürdürülebilirlik raporu konusunda bir beklenti oluşmasının şirketleri ne derece sürdürülebilirlik raporu yayımlamaya iteceğinin araştırılması literatürün genişlemesi ve sürdürülebilirliğin kurumlar tarafından nasıl anlaşıldığını anlamak için son derece önemlidir.

Kaynakça

- Akbayır, Z. (2019). Halkla ilişkiler perspektifinden kurumsal sürdürülebilirlik iletişimi ve bir örnek olay incelemesi. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 39-71.
- Arunkumar, M., & Muthulakshmi, C. (2022). Corporate sustainability practices of printing industries. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(4), 2922-2925.
- Aşan, D. (2021). *Kurumsal sürdürülebilirlik 50 soruda kurumsal sürdürülebilirlik yolculuğu*. İstanbul: Ceres Yayınları.
- Bello, M. S., Said, R. M., Johari, J., & Kamurudin, F. (2022). Moderating role of financial performance on the relationship between board attributes and corporate sustainability disclosure compliance. *International Journal of Economics and Management*, 16(3), 383-395.
- Borsa İstanbul. (2020). *Gelecekte var olmak şirketler için sürdürülebilirlik rehberi*. Erişim Tarihi: 12.04.2023 <https://www.borsaistanbul.com/files/surdurulebilirlik-rehberi.pdf>.
- Bozdoğan, R. (2010). Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (50), 1011-1028.
- Çalışkan, Ö. A. (2012). Sürdürülebilirlik raporlanması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 41-68.
- Çelik, Y. (2006). Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve sağlık. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 9(1), 19-37.
- Ekerşil, V., & Göde, M. (2017). Küresel raporlama girişimi (GRI) standartlarına göre seçilen otellerin sürdürülebilirlik raporlarının analizi ve değerlendirilmesi. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(4), 859-871.
- Engin, E., & Akgöz, B. (2013). Sürdürülebilir kalkınma ve kurumsal sürdürülebilirlik çerçevesinde kurumsal sosyal sorumluluk kavramının değerlendirilmesi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 8(1), 85-94.
- Ford Otosan. (2018). *Ford Otosan, Türkiye'nin en değerli otomotiv markası!* Erişim Tarihi: 30.05.2023. www.fordotosan.com.tr/tr/medya/basin-kitleri/ford-otosan-turkiyenin-en-degerli-otomotiv-markasi.
- Ford Otosan. (2022). *Ford Otosan 2021 sürdürülebilirlik raporu*. Erişim Tarihi: 15.03.2023. https://fordotosan.com.tr/documents/Surdurulebilirlik/2021_surdurulebilirlik_raporu.pdf.
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarla sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(3), 196-215.
- Gençoğlu, Ü. G., & Aytaç, A. (2016). Kurumsal sürdürülebilirlik açısından entegre raporlamanın önemi ve bist uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72), 51-66.
- Gomez, J. F., Sánchez, J. M., & Mata, A. A. (2023). Sustainability strategies by oil and gas companies, contribution to the sdgs and local innovation ecosystems. *Energies*, 16(6), 1-19.
- Gümrah, A., & Tanç, G. Ş. (2018). Sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitesi: Bist sürdürülebilirlik endeksinde bir uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi* 20(MODAV 15. Uluslararası Muhasebe Konferansı Özel Sayısı), 334-357.
- Güner, U. (2020). *Çevresel sürdürülebilirlik*. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Hedstrom, G. (2018). *Sustainability: What it is and how to measure it*. Boston: Published by Walter de Gruyter Inc.
- Kuşat, N. (2012). Sürdürülebilir işletmeler için kurumsal sürdürülebilirlik ve içsel unsurları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 227-242.
- Küçüköğlü, M. (2019). Sürdürülebilirlik yolculuğunun neresindeyiz? Farklı sektörlerden örnek işletmeler üzerinden keşfedici bir araştırma. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 5(1), 46-59.
- McDonald's. (2018). *McDonald's Türkiye 2017 sürdürülebilirlik raporu*. Erişim Tarihi: 15.03.2023. <https://www.mcdonalds.com.tr/surdurulebilirlik-raporu>.
- Musla, V., & Reshmi, R. (2022). A bibliometric analysis of gauging corporate sustainability through the triple bottom line. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(5), 2216-2240.
- Ning, X., Zhang, H., Shao, Z., Huang, X., Wang, H., Zhang, R., & Hao, M. (2023). Sustainability evaluation of Chinese capital cities based on urban geographic environment index. *Remote Sens*, 15(8), 1-25. doi:10.3390/rs15081966
- Ntv. (2021). *Dünyada 2021'nin en değerli 100 markası açıklandı*. Erişim Tarihi: 03.06.2023. <https://www.ntv.com.tr/galeri/ekonomi/dunyada-2021nin-en-degerli-100-markasi-aciklandi,XGTA1c48t06Wk-J14upU8g/CyJxySKT3kakoKbMT68maA>.
- Onocak, D., Demir, M., & Köse, Ö. (2023). Bist'te işlem gören sigorta şirketlerinin sürdürülebilirlik raporlarının içerik analizi ile değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 368-394.

- Owen, D. (2008). Chronicles of wasted Time? A personal reflection on the current state of, and future prospects for, social and environmental accounting Research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 21(2), 240-267.
- Ozmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 3(12), 1853-1876.
- Öğünç, H. (2021). BİST 100 endeksindeki şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının sektörler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 24(2), 340-351.
- Önce, S., Onay, A., & Yeşilçelebi, A. (2015). Corporate sustainability reporting and situation in Turkey. *Journal of Economics Finance and Accounting*, 2(2), 230-252.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özerhan, Y., & Sultanoğlu, B. (2018). Sürdürülebilirlik raporu kapsamında çevresel bilgilerin raporlanması ve güvence denetimi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 17(53), 55-76.
- Öztürk, M. (2017). Sürdürülebilir gelişme odaklı eğitim: Kuramsal çerçeve, tarihsel gelişim ve uygulamaya dönük öneriler. *İlköğretim Online Dergisi*, 16(4), 1-11.
- Saygılı, E., Yargı, G. S., & Erginer, D. (2020). Halka açık şirketlerin sürdürülebilirlik raporları analizi: Borsa İstanbul'da bir uygulama. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 27(2), 239-261.
- Sümer, Ç. G. (2007). Türkiye'de çevre bilincinin gelişimine katkıları bakımından Türkiye Çevre Vakfı. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 279-297.
- Şahin, Z., Çankaya, F., & Karakaya, A. (2018). Sürdürülebilirlik raporlarının sektörlere ve yıllara göre analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (20), 17-32.
- Tokgöz, N., & Önce, S. (2009). Şirket sürdürülebilirliği: Geleneksel yönetim anlayışına alternatif. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 249-275.
- Tufan, F., & Aydın, S. (2018). Sürdürülebilirlik ve yeşil kavramları bağlamında Y kuşağının satın alma davranışları. *Selçuk İletişim Dergisi*, 11(2), 397-420.
- Turhan, G., Özen, T., & Albayrak, R. S. (2018). Kurumsal sürdürülebilirlik kavramı, stratejik önemi ve sürdürülebilirlik performansı ölçümü. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 17-37.
- Tüyen, Z. (2020). İşletmelerde sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirliği etkileyen etmenler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 91-117.
- Ulaş, S. (2020). Kurumsal sürdürülebilirlik ve sosyal medya ilişkisi: Türk Hava Yolları örneği. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi* (4), 37-49.
- Vodafone (2023). *Vodafone Türkiye 2023 çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) raporu*. Erişim Tarihi: 15.03.2023. https://cms.vodafone.com.tr/static/files/24-01/11/vodafone-turkiye-2023-cevre-sosyal-yonetisim-raporu_final.pdf.
- Wang, B., Xu, C., Li, D., Wu, Y., & Zhang, Y. (2023). The effects of environmental tax revenue on sustainable development in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(6), 1-17.
- Yavuz, A. (2010). Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 63-86.

Extented Abstract

Introduction

The concept of sustainability is a concept that has started to be paid attention to in a professional sense with the “Limits of Growth” report. This phenomenon, which is especially closely related to technological and industrial developments, has started to be noticed by society with the fact that the developments experienced today provide many benefits to society on the one hand, and harm the environment on the other. Especially in the current century, the fact that the damage caused to nature affects social life brings the issue of sustainability to the agenda of the public. The concept of sustainability, which describes the progress of man in harmony with nature, has become one of the popular concepts of the twenty-first century. In this context, the sustainability phenomenon, which has started to attract the attention of companies, has also been reflected in business life by institutions and has been shared with the public at certain periods under the name of the sustainability report. However, compared to international companies, some local or small-scale companies in our country have not been able to achieve standardization in sustainability reports and have tried to address the issue in a conceptual confusion. Based on this, the research aims to contribute to the development of reports of small-scale or locally based companies in our country by showing which topics are more heavily included in the sustainability reports published by international institutions, from which perspectives they evaluate the relevant concept and how they follow a path in reporting.

Methods

Sustainability, which basically means showing a peaceful development with nature and transferring existing resources to future generations, is a very important area for the continuation of our generation. In this direction, as well as various tasks are assigned to individuals, great duties are assigned to institutions. Because if a sustainable development is not shown, institutions will face the danger of not being able to find a space to operate in the future process. In this context, the purpose of the study is to reveal which issues are more predominantly included in the sustainability reports published by international companies and from which perspectives they evaluate the relevant concept, and to shed light on local and small-scale companies that cannot create certain standards for sustainability reporting. Because in the evaluations made, it has been seen that domestic companies are in a confusion of concepts in this area. In this context, the reviews conducted in the literature also confirm this. In the study carried out within the scope of the qualitative method, content analysis method was applied in the analysis of the data. Content analysis, which is one of the most frequently preferred methods among qualitative research, usually mediates researchers in deciphering the meanings of a number of written and visual data.

Conclusion

The concept of sustainability, where it is possible to trace its origins back to the past, is generally considered as a topic that refers to leaving a livable world to future generations by developing institutions without endangering the environment, natural life and people's lives. In this context, sustainability, which has recently started to be taken into more consideration by institutions with the support of various supranational organizations and states, plays the role of an intermediary so that institutions can maintain their lives in the long term and communicate more closely with their stakeholders. Although it is wanted to be done by many institutions in this direction, it cannot be done completely, especially by small-scale or local companies. The reason why it could not be done is that the institutions are experiencing a turmoil about which points should be addressed in the report and how to report the sustainability report. The study aimed to eliminate the related turmoil and revealed which issues international companies mentioned in their reports on the subject. As a result of the analyses conducted in this context, it has been seen that companies primarily provide information about the report in their sustainability reports and include the opinions of the CEO or relevant managers on the subject. Apart from these, the content analysis on which the institutions focus mainly on the issues in the published reports has been revealed in the last one. In this context, it has been seen that education-training, innovation-R&D and customer satisfaction stand out in the social dimension of sustainability. In the environmental dimension, it has been determined that the topics of environmental adaptation, carbon emission and emission are emphasized. When we look at the issue from a more holistic perspective, it has been discovered that the most prominent issues in terms of sustainability are corporate governance, education and environmental compliance.